

Eskizin Üretim Yolculuğunu Sözel ve Görsel Temsil Katmanları Üzerinden Okumak

Gizem Nur ŞAN*, Lütfiye YILMAZ** ve Selin YILDIZ***

* Yıldız Teknik Üniversitesi
İstanbul, Türkiye
ORCID: 0000-0002-5662-1178
gzmrsan@gmail.com

** Yıldız Teknik Üniversitesi
İstanbul, Türkiye
ORCID: 0000-0002-2670-5979
lutfiyeeyilmaz@gmail.com

*** Yıldız Teknik Üniversitesi
İstanbul, Türkiye
ORCID: 0000-0001-6913-6940
selinydz@gmail.com

Araştırma makalesi

Geliş: 23/02/2023

Son düzenleme sonrası geliş: 08/05/2023

Kabul: 26/05/2023

Yayımlanma: 31/07/2023

Öz

Bir düşünme aracı olarak eskiz, insanın aldığı karmaşık bilgiyi zihnin çeşitli süzgeçlerinden geçirdiği sürecin bir ürünüdür. Bu süreçte bilgi, zihne birtakım çağrışımlarla, sözcüklerle, görsellerle, sesle ve hatta koku ile dahi ulaşmış olabilir. Bu makalede farklı ifade yollarından gelen bilginin, hayal etme ve yaratıcı düşünme sürecinde ne kadar esneklik sağladığı sorusuna, eskizin katmanları üzerinden cevap aramak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda bir deney ortamı hazırlanmış ve katılımcılardan çok katmanlı bir eskiz çalışması yapmaları istenmiştir. Çalışma için soyut bir anlatım dili olan Büyük Budapeşte Oteli filminin hapishaneden kaçış sahnesi bölümü seçilmiş ve bu sahneden yola çıkılarak dört farklı ifade yolu üzerinden seçilen konu aktarılmıştır. Deney çalışmasında katılımcılardan; kavramsal, anlatısal, görsel ve işitsel bilgiler ile aynı kâğıt üzerinde ve her bir aşamada farklı bir renk eskiz kalemi kullanarak çok katmanlı bir eskiz çalışması üretmeleri beklenmiştir. Elde edilen çıktıların sistematik değerlendirmesi ile eskiz yapma sürecin de alınan bilginin detayı ve somut gerçekliğe yakınlığı arttıkça, düşünceyi aktaran çizgilerin yaratıcılık ve özgünlük değerinin düştüğü söylenebilmektedir. Bununla birlikte, bilginin farklı biçimlerde ve aşamalı ediniminin hem düşünmeye ayrılan zamanı arttırması hem de algısal olarak başka noktalara hitap etmesi nedeniyle eskiz üretimini zenginleştirme konusunda etkili olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar kelimeler: Eskizde katmanlılık, tanımlayıcı bilgi düzeyi, kavramsal ifade, anlatısal ifade, görsel ifade

Reading the Journey of Sketch Production through the Layers of Verbal and Visual Representation

Gizem Nur ŞAN*, Lütfiye YILMAZ** and Selin YILDIZ***

* Yıldız Technical University
İstanbul, Türkiye
ORCID: 0000-0002-5662-1178
gzmrsan@gmail.com

** Yıldız Technical University
İstanbul, Türkiye
ORCID: 0000-0002-2670-5979
lutfiyeeyilmaz@gmail.com

*** Yıldız Technical University
İstanbul, Türkiye
ORCID: 0000-0001-6913-6940
selinydz@gmail.com

Research article

Received: 23/02/2023

Received in final revised form: 08/05/2023

Accepted: 26/05/2023

Published online: 31/07/2023

Abstract

As a thinking way, sketching is a product of a process in which people pass the complex information they receive through various filters of the mind. It is aimed to answer the question of how much flexibility the information coming from different ways of expression provides in the process of imagination and creative thinking, through the layers of the sketch. For this purpose, a workshop was designed, and the participants were asked to make a multi-layered sketch. The escape scene of The Grand Budapest Hotel, which is an abstract language of expression, was chosen and the subject selected through four different ways of expression was conveyed based on this scene. The participants were expected to produce a multi-layered sketch with conceptual, narrative, visual and auditory information on the same paper and using a different colour sketch pen at each layer. When a systematic evaluation of the outputs is made, it can be said that as the detail of the information given and its closeness to concrete reality increase, the creativity and originality value of the sketches that convey the thought decreases. It has been revealed that the gradual acquisition of knowledge in different forms is effective in enriching the production of sketches because it both increases the time allocated to thinking and appeals to other points perceptually.

Keywords: Layering in sketching, descriptive information, conceptual expression, narrative expression, visual expression

1. GİRİŞ: ESKİZİN ÜRETİMİ ÜZERİNE

İnsanın içinde bulunduğu dünyayı algılamasının ve yorumlamasının farklı yolları vardır. Günlük iletişim ağının tekelinde yer alan sözcükler bu yollardan yalnızca birini temsil etmektedir. Fakat düşünme eyleminin kendisi, sözcüklerle sınırlı kalamayacak kadar geniş bir alandadır. Berger (2020) görmenin sözcüklerden önce geldiğine dikkat çeker. Pallasma (1996) ise, dokunmanın ne kadar temel ve ilkel bir algı olduğundan söz eder. Bu görüşler, düşüncenin sözlü olmayan, sözlü olmadığı için de sistematik ve tanımlı hale getirilemeyen formlarının önemini ön plana çıkarır.

Görsel, işitsel, duyuşsal anlatılar gibi farklı formlardaki çağrışımlar; bir takım yaratıcı fikirlere, bu fikirlerle birlikte tanımlanmayan bağlantılar kullanılarak ulaşılmasını sağlar. Aynı kavram üzerine edinilen bilginin yazılı, işitsel ya da görsel olması, o kavram üzerine oluşan fikirleri değiştirme potansiyeline sahiptir. Bu ifade ve düşünme biçimlerinin her biri farklı zaman dilimleri için farklı detaylar içerir. Dolayısıyla da düşüncenin zihninde farklı anlamlar üzerinden karşılık bulabilir.

Bir ifade yöntemi olarak eskiz, genellikle iki boyutlu olarak üretilen bir düşünme aracı olarak nitelendirilmekte ve bu sebeple üç boyutlu düşünme yöntemlerinin indirgenmiş bir hali olan bir tasarlama yöntemi olarak kabul edilmektedir (Shah ve Carpenter, 1995). Ancak tıpkı tasarlamanın sonsuz bir döngüde devinimi gibi, yaratılan eskiz içinde de sonsuz sayıda yeni keşif yapmak mümkündür (Goldschmidt, 1994). Tversky (1999), yalnızca dışarıdan bakan bir gözün değil, tasarımcıların kendi eskizlerini de yeniden ve yeniden değerlendirmelerinin mümkün olduğunu söylemektedir.

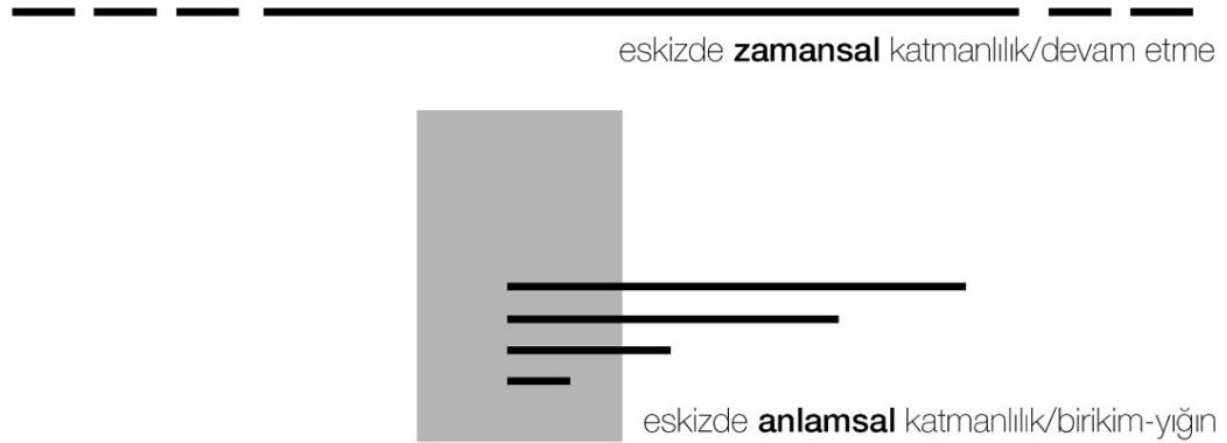
Bu açıdan bakıldığında, hiçbir zaman bir sonuç ürün olarak görülemeyecek olan eskizin, doğrudan bir süreç inşa ettiği söylenebilir. Bu diyalektik süreç içerisinde, eskizi yeniden üreten ve anlamlandıran bilgi akışı sözlü, işitsel, görsel, dokunsal veya başka herhangi bir duyu üzerinden sağlanabilir. Bu yolların her biri, düşünsel süreç üzerine farklı biçimlerde etki edecektir. Bu bağlamda, bir ifade tekniği olarak kullanılan araçların, ortaya çıkan düşünceleri şekillendirdiği bilinmektedir (Asar ve Çebi, 2018). Benzer bir yaklaşımla eskiz, düşünülen şey ile düşündüren aracın melez bir sonuç ürünü olarak gözlemlenmekte (Sheer, 2014) ve temsil edilenler ile yorumlananlar arasındaki bilişsel sürecin etkileşimi olarak da ifade edilmektedir (Suwa ve Tversky, 1997).

Bu bağlamda eskizi, fikrin kâğıda dökülmesi ve bu döküntülerin incelenerek farklı bağlamsal düzlemlerde uç uca eklenmesiyle yorumlanması olarak düşünmek mümkündür. Soygeniş (2017) ise benzer bir bakış açısı ile eskizi tasarımcının konu üzerinde düşünmesine ve tasarımı hem düşüncesinde hem de aktardığı kâğıt üzerinde farklı katmanlar halinde geliştirmesine yardımcı olan bir süreç olarak tanımlamaktadır. Burada belirtilen katman kavramı hem üretim hem de inceleme ve yeniden üretim süreçlerinde önemlidir. Bir eskiz kâğıdı üzerine çizilen her bir çizgi, yeni bir katman oluşturarak zihnin gelişim sürecini yansıtır (Soygeniş, 2017). Kendi içerisinde çok katmanlı duygular barındıran ve ifade ettiği durum bakımından çok katmanlı olan eskizin, üretim sürecinde de katmanlar üzerinden okunması, farklı bileşenlerin varlığı üzerinden gelişmektedir. Bu bileşenler içerisinde, verilen verinin türü ile yaratıcı hayal gücünü sınırlandıran ya da genişleten bir olgu olarak karşılaşılmaktadır.

Eskiz, belirli bir kurala bağlı olmadan şekillenen bir tasarım sürecinin bir ürünüdür. Bu nedenle de düşüncenin en hızlı ve en yalın biçimde kâğıt üzerine aktarılmış halini tanımlamaktadır (Şahinler ve Kızıl, 2004). Bu yalınlığın bir karşılığı olarak ortaya çıkan eskiz kâğıdındaki muğlaklık yorumlanmaya açık çizgilerin varlığına işaret etmektedir. Açık uçlu bir

düşünce ortamı ise, esnek ve kavramsal bir tasarım altyapısı ortaya koymaktadır (Laseau, 2001). Tıpkı zihinde şekillenen her tasarım fikrinin evrimi gibi, eskiz kâğıdına da aktarılan fikirler değişken özelliktedir. Bu değişkenlik yalnızca gelişim kavramıyla ilişkili değildir; geri dönüşlere ve tekrar edilebilir çizgilere bağlı zıt bir süreci de içerisinde barındırmaktadır (Holl, 2001).

Çok katmanlı eskizler, üretim sürecinin farklı dönemlerine bağlı olarak okunabildiği ya da yorumlanabildiği gibi, tasarım sürecinde ya edinilen bilginin ya da ön planda anlatılmak istenilenin yön değiştirmesi ile de yeniden ve yeniden çizilebilmektedir (Miyake ve Hatano, 1991). Katman kavramının içerisinde barındırdığı tekrar olgusu, bu bağlamda iki farklı durumu temsil etmektedir. Düz bir zamansal çizgi düzleminde çizilen eskiz bu bağlamda, yalnızca düzlemsel değil katmanlı bir yapıdadır. Bu bağlamda, çok katmanlı eskizlerin zamansal düzlemde devam eden ve anlamsal düzlemde yığılan bir süreç olmak üzere iki farklı şekilde oluşturulmuş çıkarımını yapmak mümkündür (Şekil 1).

Şekil 1. Çok katmanlı eskizlerin oluşum diyagramı (2022)

Zamansal düzlemde katmanlaşarak geliştirilen eskiz çalışmaları, birbirini takip eden ve birbirinden beslenerek gelişen bir sürecin sonuç ürünüdür. Katmanlılık kavramının anlamsal açıdan irdelenmesi ise bu yönüyle zamana bağlı devamlılık olgusu ile benzerlik göstermektedir. Ancak farklı zaman girdilerinin bir kâğıt üzerinde bıraktığı izlerin katmanlılığı, bu zaman dilimleri arasında yaşanan değişimlere bağlı olduğundan, yapılan eskiz çalışması düzlemsel bir çizgide gelişmektedir. Bir yığın oluşumu ise, eskizde üretilen sonuç ürünü şekillendiren bir birikimin sonucu olacağından, eskize girdi olan verilerin anlamsal açıdan da değişmesini gerektirmektedir (Belardi, 2016). Yığın, artık her bir katmanın tek başına tariflediğinden daha farklı bir anlama işaret etmektedir. Çünkü, her bir katmanın temsil ettiği parçanın ne olduğunun ötesinde, bu parçaların nasıl bir araya geldiği ve hangi noktalarda birbiriyle ilişkilendiği bütüncül anlamı değiştirmektedir.

Katman kavramı ile ilişkilendiren yığın tanımlaması için eskizde bir yığını temsil eden alt başlıkları incelemek gerekir. Burada Goldschmidt'in eskizi incelemenin iki temel yolu olarak bahsettiği "görmek (seeing as...)" ve "gibi görmek (seeing that...)" yaklaşımlarına değinmek önemlidir (Kondakçı ve Tong, 2021). Belirli bir perspektiften çizilen bir nesnenin, olduğu haliyle çizilmesi, zamansal bağlamda katmanlaşsa da anlamsal olarak bir yığın oluşturmamaktadır. Değişen zaman periyoduna bağlı olarak görülen nesnenin ya da nesnenin yer aldığı çevrenin hareketine bağlı yanılsamalar ancak doğrusal bir düzlem üzerinden ifade edilebilmektedir. Ancak bir şey gibi görülen nesne, gören zihnin katmanlarında yolculuk ettikçe yeniden ve yeniden şekillenir. Burada zihin; söz konusu nesne, kavram ya da durumu ne şekilde ve ne

düzeyde tanımlandığıyla ilgilenmektedir (Goldschmidt, 1991). Bu bağlamda, kavramsal (conceptual), anlatısal (narrative), görsel (visual) ve tanımlayıcı (descriptive) olmak üzere dört temel düşünce geliştirme yöntemini belirsizlikten netliğe doğru giden doğrusal bir aksta sıralayarak incelemek gerekmektedir (Şekil 2).

Şekil 2. Eskizin üretimi sürecinde tanımlayıcı düşünceyi geliştirme yöntemleri (2022)

Eskiz yapma sürecinde her bir çizgi ile birçok yeni olasılık yaratılmaktadır. Öte yandan, çizen kişiye aktarılan bilgi miktarı arttıkça ve bilginin ifade edilme yolu değiştiğinde, eskizde bulunan özgün çizgiler niceliksel olarak azalma eğilimindedir. Bu bağlamda bu çalışma, farklı ifade yollarının insanın algılama, özgün düşünme ve düşünen zihnin haritasını çıkarma sürecinin eskiz üzerinden incelemesine odaklanmaktadır. Temelde amaçlanan, düşüncenin kâğıt üzerine aktarılması sürecinde, verilen bilginin niteliği ile üretilen eskiz arasındaki diyalektik ilişkinin incelenmesidir. Aktarılan düşüncenin üretilmesinde bilinen bilginin sözlü, yazılı, görsel ve video yolu ile gözlemlenmesinin, üretilen eskiz çalışmasındaki detayı ve yaratıcı düşünme edimini nasıl etkileyeceği çalışmanın temelinde esas alınmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada bilginin ifade edilme şekli ile eskiz üretimi arasındaki ilişkiyi inceleme süreci temel olarak iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşama atölye çalışmasının gerçekleştirilmesi, ikinci aşama ise atölye sonucu elde edilen çıktıların değerlendirilmesidir. Atölye kurgusunda; Goldschmidt'in (1991) protokol analizlerinin alt yapısını oluşturan, eskiz ile ifadenin görsel ve yazınsal ve sözel karşılıklarını araştırmaya dayanan model benimsenmiştir.

2.1. Atölyenin Kurgulanması

Atölye çalışmasında katılımcılardan çok katmanlı bir eskiz üretmeleri beklenmiştir. Eskizi yapılmak üzere belirlenen konu katılımcılara, farklı ifade teknikleri aracılığıyla aktarılmıştır.

Çalışma için belirlenen konu, Wes Anderson'un yönetmenliğini yaptığı Grand Budapest Hotel (Büyük Budapeşte Oteli) filminden seçilmiş hapisneden kaçış sahnesi (Büyük Budapeşte Oteli filmi, 55. dk ile 59. Dk arası) olmuştur. Film, içerisinde barındırdığı zıt kavramlarla birlikte her bir farklı ifade yolu için farklılaşan bir anlatı kurgusuna sahip olması ve "mimari bir pafta düzeninde" hazırlanmış mekânlar barındırması sebebiyle konu olarak seçilmiştir. (Erbaş, 2020.) İlgili sahne belirlendikten sonra, farklı ifade tekniklerinin neler olacağı ve katılımcılara nasıl bilgiler verileceği de belirlenmiştir. Katılımcılara konuyu iletmek üzere dört ifade tekniğine karar verilmiştir. Bunlardan ilki, katılımcılarda yalnızca çağrışım yapmayı hedefleyen bir söylemin (conceptual) verilmesidir. İkincisi, ilgili sahneden esinlenerek

üretmiş bir metnin verilmesi (narrative); üçüncüsü sahneden seçilmiş bir fotoğraf karesinin katılımcılara gösterilmesi (visual) ve sonuncusu da katılımcılara ilgili sahnenin 3 dakikalık bölümünün (descriptive) izletilmesidir.

2.2. Atölyenin Uygulanması

Kurgulanan atölye çalışması, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü lisans programında yer alan MIM3151 kodlu Sketching Techniques dersini alan 14 öğrenci katılımcı ile uygulanmıştır. Katılımcıların mimarlık öğrencisi olmaları, her bir aşamada verilen bilgi türünü çizgisel düzeyde ifade etme ve çizerek düşünme yetkinliklerinin olması açısından önemlidir. Çalışmanın başlangıcında katılımcılara, katılımcı profilini anlamak üzere kısa bir anket yapılmıştır. Ankette verilen cevapların, katılımcıların eskiz yapma ile olan ilişkisinin yanında, çalışmada kullanılan ifade teknikleri ile olan ilişkilerini de ölçmesi hedeflenmiştir. Sonrasında belirlenen konu katılımcıya aşamalı olarak aktarılmış ve aşamalar arasında verilen **2 dakikalık** sürelerde katılımcılardan çizimleri yapmaları beklenmiştir. Katılımcılar çizimlerini, aynı kâğıt üstünde, bir önceki aşamaya eklemeyerek yapmıştır. Fakat her bir aşamadaki değişimi ve hangi aşamada çizildiğini anlayabilmek için, her aşamada kullanılan kalem rengi değiştirilmiş ve aynı aşamada herkesin aynı kalemi kullanması sağlanmıştır.

1. Adım'da; katılımcılardan **siyah** renkli bir kalemle onlara verilen anahtar bir cümle üzerinden bir eskiz çalışması yapmaları istenmiştir. (Verilen süre 2 dakikadır.) Anahtar cümle ise şu şekilde belirlenmiştir:

“Oradan nasıl çıktınız?”

2. Adım'da; katılımcılardan **kırmızı** renkli kalemle, kendilerine verilen metni okumaları, eski eskizleri üzerine eklemeler ve değişiklikler yapmaları istenmiştir. Hiçbir katılımcının eski eskizi üzerinde herhangi bir silme işlemi yapmadan, mevcut çizimlerinin üzerine yeni bir katman ekleyerek devam etmeleri gerekmektedir. (Verilen süre 2 dakikadır.) Katılımcılara verilen metin aşağıdaki gibidir:

“Sıvışalım.” diye bir ses duyuldu. Herkes bu anı bekliyor gibiydi. Kör karanlığın ortasında cılız bir ışık görüldü. Zemin birden boşluğa açılan bir kapı görevi üstlendi. Servise gönderilen bir sıcak yemek gibi dumanı tüten bir koşuşturma başladı. “Oradan nasıl çıktınız” dedi burada olmayan biri. Yatay basamaklar dikey oldu, ama aslında yere değmiyordu ayaklarımız koşarken. Uyuyanlar uyanık olmalı diye düşünürken, uyanık olanlar bir daha uyanmayacakları bir uykuya dalmak üzerelerdi.”

3.Adım'da; katılımcılardan yaptıkları iki katmanlı eskiz kâğıtlarını değiştirmeden, onlara gösterilen görselle birlikte (Şekil 3) varsa eskizlere eklemek istedikleri şeyleri eklemeleri istenmiştir. Bu aşamada da her katılımcıdan **mavi** renkli kalem kullanmaları beklenmiştir.

4. Adım'da; katılımcılara Grand Budapest Hotel (Büyük Budapeşte Oteli) filminin 55-59 dakikaları arasında yer alan hapisaneden kaçış sahnesi izletilmiş ve katılımcılardan son kez, dördüncü katman olarak çalışmalarına eklemek istedikleri varsa çizimleri istenmiştir. Bu aşamada tüm katılımcılar **sarı** renkli kalem kullanmıştır.

Katılımcıların aşamalı olarak üretimlerini yaptıkları bu sürecin ardından, katılımcılardan konunun bütünü ile ilişkilendirdikleri 3'er kavramı eskiz üretimlerinin içerisine yazılı olarak yerleştirmeleri istenmiştir.

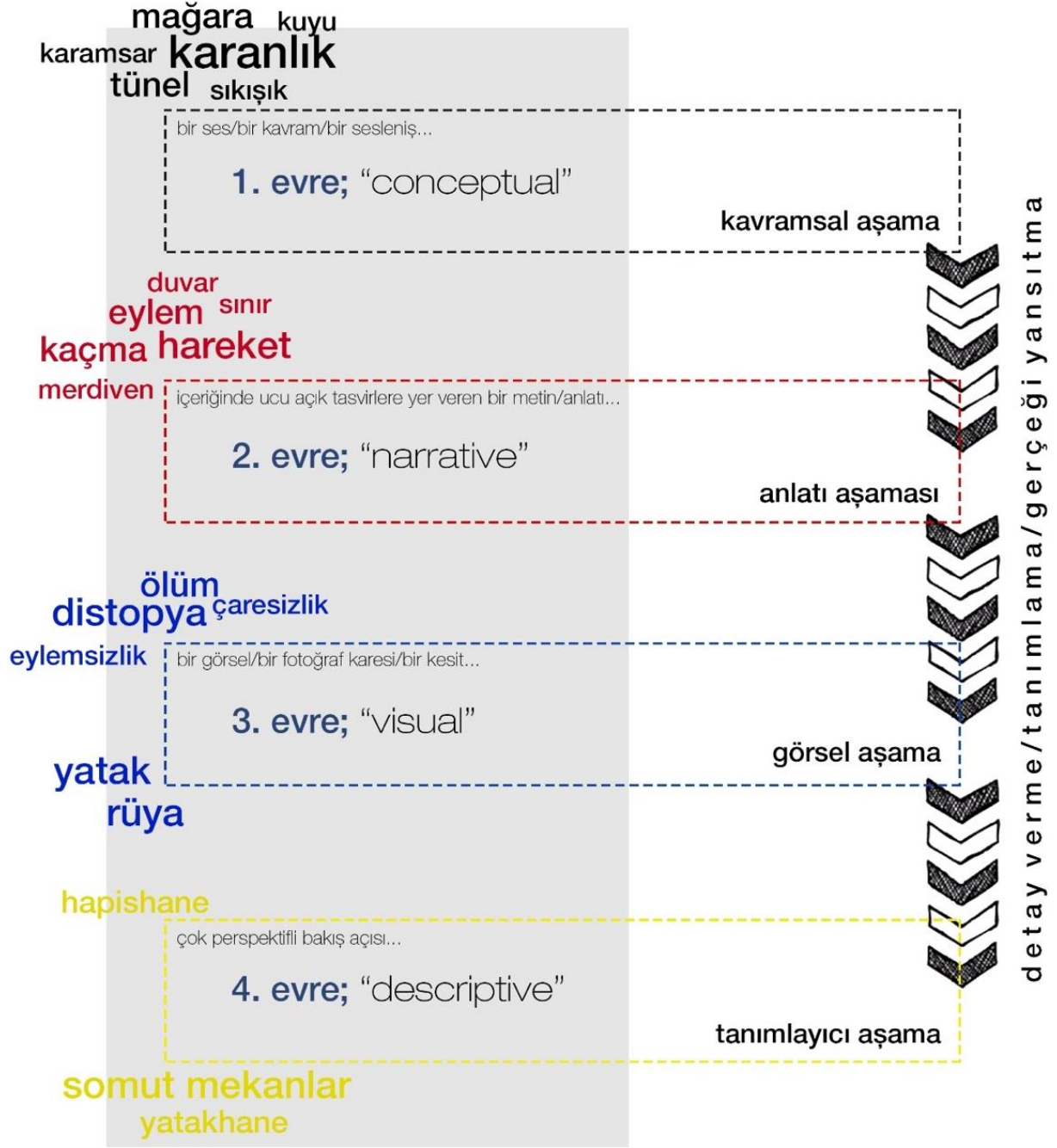
Şekil 3. Grand Budapest Hotel (Büyük Budapeşte Oteli) filminin 57.36 dakikasından bir kesit (Grand Budapest Hotel, 2014)

Son olarak ise, katılımcılardan yaptıkları eskiz sürecini ve bu süreçteki düşüncelerini kısaca aktarmaları istenerek ses kaydı alınmıştır. Böylelikle, konuyu tanımlama yönteminin değişimiyle birlikte, katılımcının eskiz yapma sürecinin nasıl değişikliğe uğradığı irdelenmiştir. Yapılan sözlü anlatımların ses kaydına alınması ve çözümlenmesi ile benzeşen veya uzlaşan kavramların belirlenmesi ve bu durumun çalışmanın ölçülebilir değerine katkıda bulunması planlanmıştır (Şekil 4).

2.3. Atölye Gözlem Kartlarının Oluşturulması

Planlanan atölye çalışmasında, bir durumu tanımlama biçimindeki ifade farklılığının, eskizi yaratma sürecine olan etkisinin incelenmesi temel araştırma sorusunu tanımlamaktadır. Bu bağlamda araştırma, eskizin oluşturulmasında düşünceden üretime giden süreç içerisinde alınan verinin değişimiyle, elde edilen çıktılarının ne şekilde değişeceğine odaklanmaktadır. Çalışmanın odaklandığı katmanlılık, süreç ve bilgiyi ifade etme yolundaki çeşitlilik ön plana çıkarılarak, bu kavramların pratikte nasıl karşılık bulduğu ortaya koyulmaktadır. Bu bağlamda katılımcı profiline dair bilgiler, katılımcının ortaya koyduğu kavramlar ve katılımcının söylemleri, eskizin kendisini yorumlama sürecinde bir dayanak noktası olarak görülmüştür.

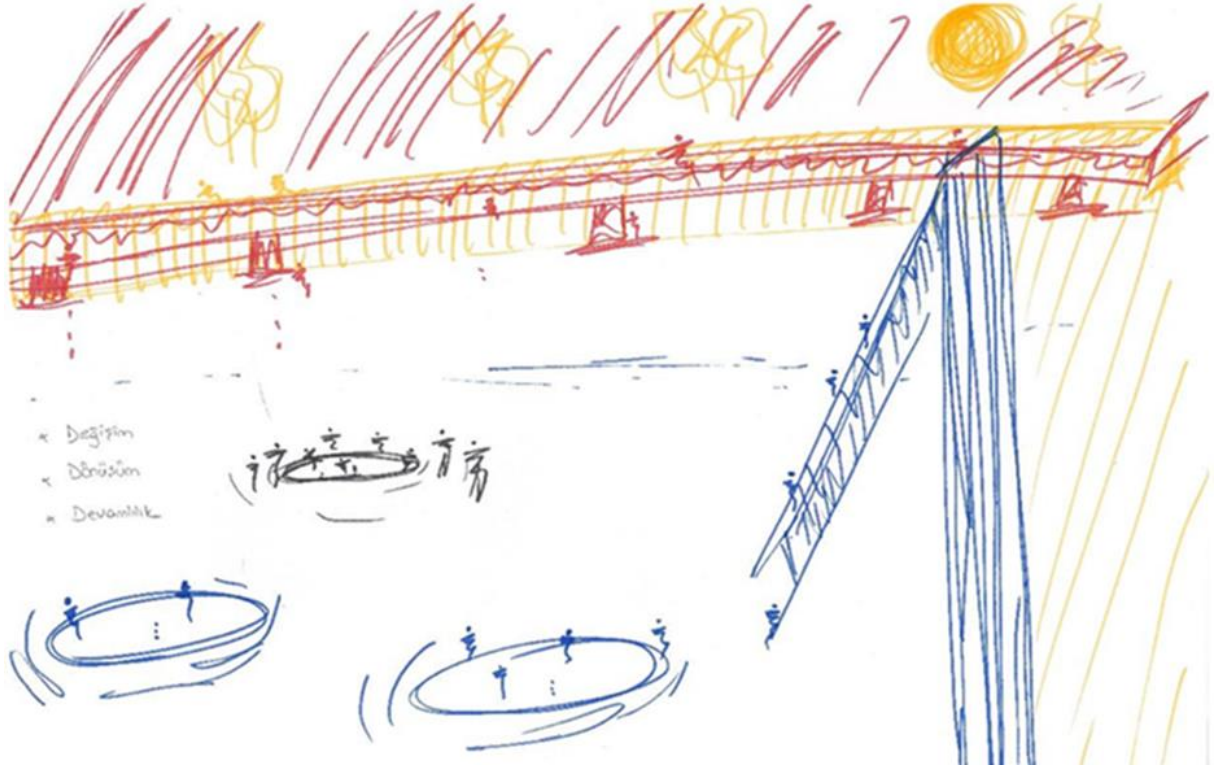
Atölye çalışması ile elde edilen veriler her bir katılımcı için ayrı ayrı oluşturulan gözlem kartları ile sistematik hale getirilmiştir. Yapılan çalışmada üretilen eskizler, katılımcılarla atölye süreci sonucunda yapılan odaklı görüşmelerle örtüştürülerek okunmuştur. Katılımcıların bu görüşmelerdeki sözel anlatımları, eskizleri ile eşzamanlı bir süreç odağında çakıştırılarak tekrar dinlenmiş ve bu bağlamda ayıklanmıştır. Oluşturulan gözlem kartlarında, kâğıt üzerindeki çizimleri “görmek” üzerine kurulu tasvirleri ve zihinlerinde olanı “gibi gördükleri” söylemleri olarak iki başlık altında ayrıştırılmış, böylece katmanlı bir yığın halinde incelenen eskizler anlamsal olarak ayrıştırılabilmıştır.

Şekil 4. Atölye kurgusu diyagramı

3. BULGULAR

Atölye gözlem kartları değerlendirildiğinde her bir katılımcının çalışmalarından elde edilen bulgular, tek tek ve her aşama için değerlendirilmiştir.

Şekil 5. 1 numaralı katılımcının eskiz kâğıdı

Katılımcı 1: Katılımcının eskizlerinde (Şekil 5) ilk iki aşamada birbiri ile yakın mesajları ileten çizimler görülmektedir. Burada, sözlü anlatıma paralel olarak “uzanan yol” ve “kuyu” tasvir edilmiştir. Her bir katman birbirine eklenerek devam etmiştir. Katmanların tamamına bakıldığında, ilk iki aşamada soyut ifadelerle birlikte farklı mekanlar ele alınırken, üçüncü aşamadan itibaren bu ifadeler ‘yatak’ çizimleri üzerinden geliştirilmiştir. Bunun yanında, ilk iki aşamada ‘düşündüm, fark ettim’ gibi söylemlerle görüşler aktarılırken üçüncü aşama itibariyle ‘gördüğümde tamamen tersine döndü’ gibi düşüncede değişiklik yaşandığını ifade eden söylemler geliştirilmiştir (Çizelge 1).

Çizelge 1. 1 numaralı katılımcının atölye gözlem kartı

Sözlü Anlatım	Tasvirler	Söylemler
1.aşama	“kuyumsu bir şey” “küçük ya da çıkması mümkün olmayan bir yer”	“düşündüğümde... canlandı kafamda”
2.aşama	“uzanan yol gibi bir şey”	“düşündüm”
3.aşama	“distopya gibi bir ruh hali içinde bir kaçış” “yatağın altına dönen bir dünya gibi bir şey”	“...gördüğümde olay tamamen tersine döndü” “olabilir mi diye düşündüm” “hayal etmeye başlamıştım”
4.aşama	“yatağın aslında sınırlar, büyük geniş duvarlar” “yatağın ayakları şehrin ya da hapisanenin sınırları”	“izledikten sonra... olabileceğini düşündüm” “gibi hayal edip”
Kavramlar	Değişim, Dönüşüm, Devamlılık	

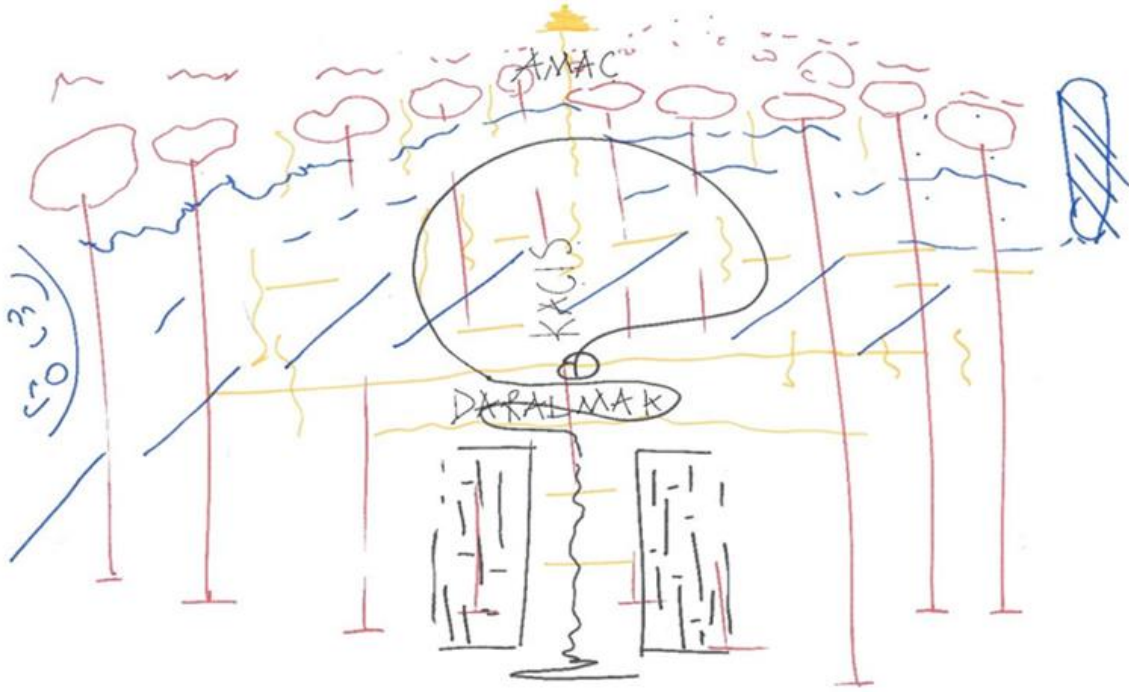

Şekil 6. 2 numaralı katılımcının eskiz kâğıdı

Katılımcı 2: Katılımcının söylemlerine paralel olarak “depresif” ve “kötü ruh hali” ile bağdaştırdığı kavramlarla birlikte çalışmasının (Şekil 6) kurgusunu zihinde olup biten hayali şeyler üzerine kurduğu görülmektedir. İkinci aşamada ise neredeyse aynı görüşte olduğunu ilk katmanı tamamlayıcı olarak çizdiği çizgilerle vurgulamaktadır. Üçüncü aşamada, özne olarak burayı nasıl deneyimlediğine odaklandığından, eskizine doğrudan bu özneyi bir dış göz olarak eklemiş ve katılımcının çizimleri bu noktada bir kırılmaya uğramıştır. Son aşamadaki video gösterimi ile konunun ne olduğunu açık biçimde anladığından eskizine doğrudan filmin adını yazmıştır. Fakat bunun dışında sarı ile çizdiği çizgilerin hiçbiri bu farkındalığını destekleyecek derecede büyük değişiklikler yaratmamıştır (Çizelge 2).

Çizelge2. 2 numaralı katılımcının atölye gözlem kartı

Sözlü Anlatım	Tasvirler	Söylemler
1.aşama	“depresif bir şey” “kötü ruh halinden nasıl çıkarız” “bir kapı ile çıkarız”	“cümleyi gördüğümde... aklıma geldi” “diye düşündüm” “diye hayal ettim”
2.aşama	“bir kurgu olduğunu” “hala ruhani ve depresif”	“metni okuduğumda... anladım” “..gibi geldi”
3.aşama	“daha da depresif” “geriye baktığımda ben bunu nasıl deneyim olarak aldığımı”	“ama görseli gördüğümde” “düşünerek başka bir insan ekledim”
4.aşama	“karakterlere ayrı çizimler”	“izlediğim filmde... çizimler yaptım”
Kavramlar	Özgürlük, İyilik, Yaratıcılık	

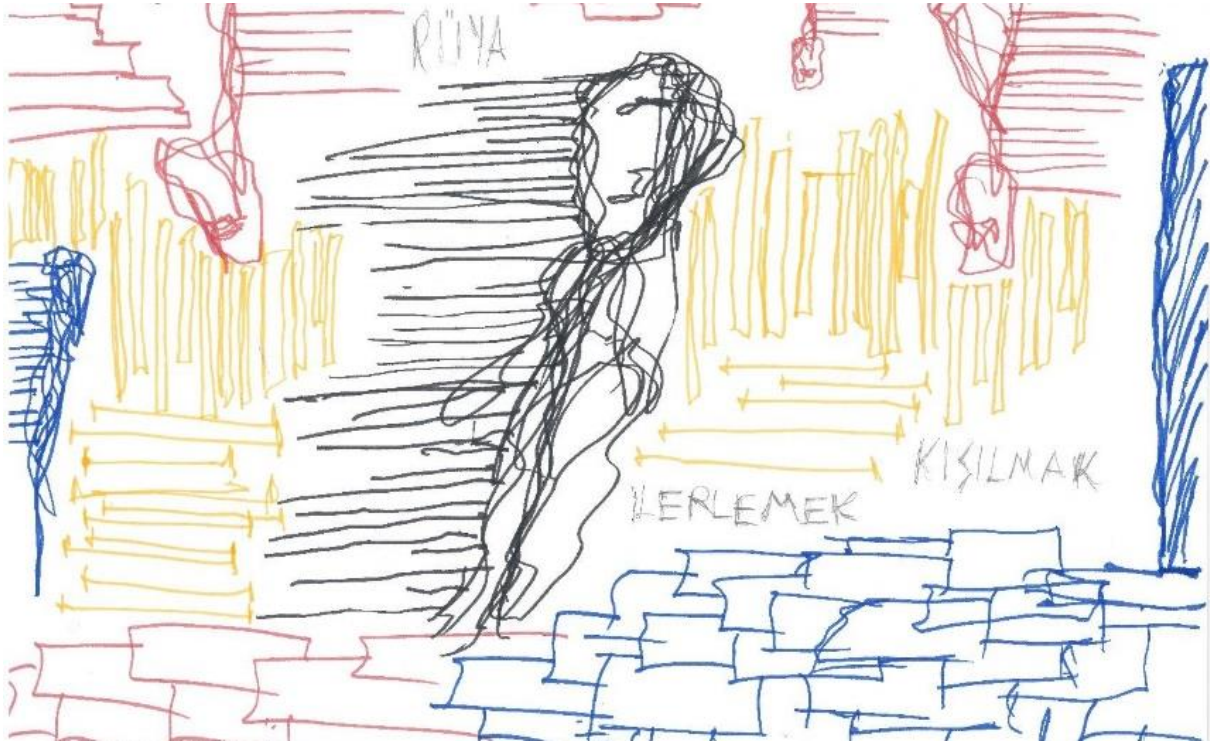

Şekil 7. 3 numaralı katılımcının eskiz kâğıdı

Katılımcı 3: Katılımcının çalışmasında (Şekil 7) baskın olarak gözlemlenen, yapılan eskiz çalışmasının atölyenin kurgusunda da olduğu gibi üst üste binen, birbiri içine geçen bir temsil yoluyla ifade ediliyor olmasıdır. Katılımcı, kendisinden istenen kavramları eskizin bir parçası gibi kompozisyonun içine yerleştirmiştir. Katılımcının ilk aşamadaki kavramsal yaklaşımında tasvir ettiği beton bloklar eskizinde de ön planda tutarken, ikinci aşamada eklediği eğik çizgilerle “tozlu dumanlı ve karışık” bir karmaşa atmosferi yaratmaya çalışmıştır. Üçüncü aşamada ise insanların kaçmak istediğini ancak onları oldukları yerde tutan bağların varlığını hayal ederek eskizinde de ifade etmiştir. Son aşamaya gelindiğinde, video gösteriminin sağladığı yoğun veri akışına paralel olarak, çizimi tüm tanımlayıcı hatları ile kâğıda dökmeye çalışmıştır. Söylemlerine bakıldığında ise, ‘düşündüm’ gibi muğlak ifadelerin üçüncü aşamada yerini “gerçekten var” gibi netlik içeren söylemlere bıraktığı görülmüştür (Çizelge 3).

Çizelge3. 3 Numaralı Katılımcının Atölye Gözlem Kartı

Sözlü Anlatım	Tasvirler	Söylemler
1.aşama	“keşmekeşli bir ortam” “aslında hapisaneyi” “gerçekten çok sıkışık” “iki parçanın arasında sıkışık” “darlanmak”	“ilk başta duyduğum şey... anımsattı” “anımsattı” “olarak düşündüm”
2.aşama	“daha mekansal” “mekansallaştırmak” “eğik çizgiler” “tozlu dumanlı havalar”	“doğruymuş” “ifade etmeye çalıştım”
3.aşama	“insanlar gizlice kaçmak istiyorlar” “bir umuda, yüksek bir amaca” “birilerini atlattıklarını” “onları orada tutan, yere bağlayan bağlar”	“gördüğümde evet dedim, böyle bir ortam gerçekten var”
4.aşama	“artık önlerinde engeller olmasını” “çok doğrusal bir şey çizdiğimi”	“izledikten sonra... ifade etmek istedim” “fark ettim”
Kavramlar	Amaç, Kaçış, Daralmak	

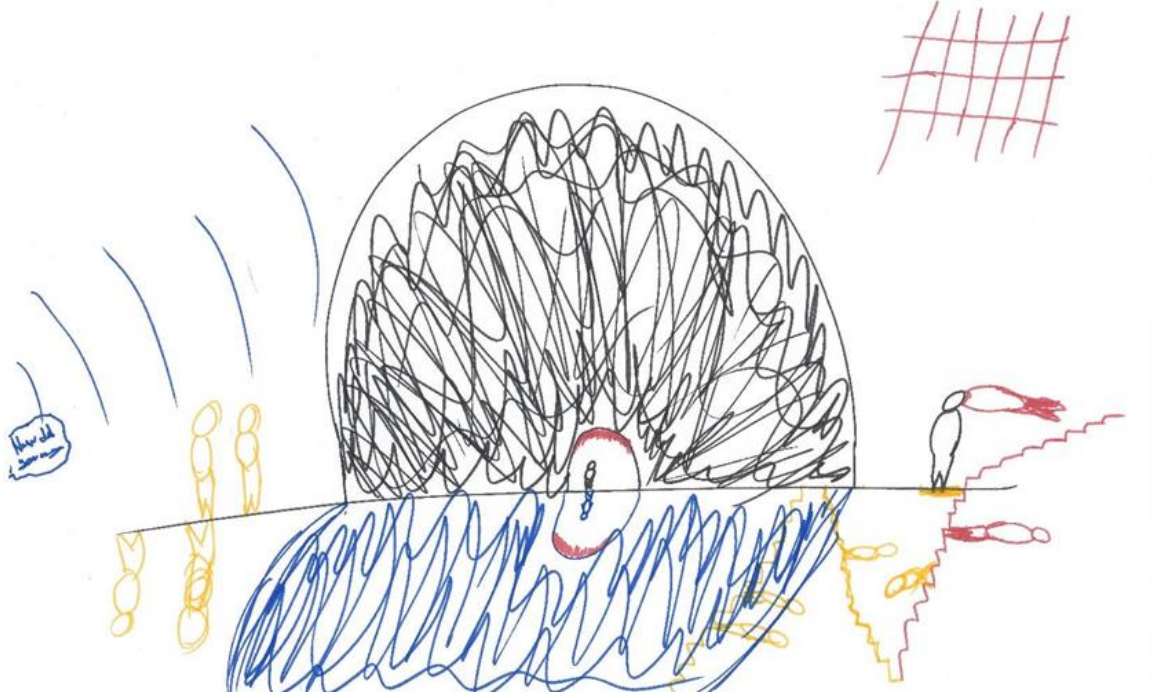
Şekil 8. 4 numaralı katılımcının eskiz kâğıdı

Katılımcı 4: Katılımcı her bir aşamaya ait sözlü anlatımlarında sıklıkla “çaresizlik” kavramını vurgulamıştır (Çizelge 4). İlk aşamada bu çaresizlik katılımcı tarafından daha tekil olarak ele alınmıştır. İkinci aşamada mekânsal bazı unsurlardan bahsederek (kapı, merdiven vb.) çaresizlik vurgusunu bu unsurlar üzerinden aktarmış, eskizine de kararlı bir ifade ile betimlenen sert bir duvar ve kademeli çizgiler ile de merdiveni eklemiştir. Öte yandan tüm anlatı boyunca neredeyse aynı görüş üzerinde durduğunun bir somut kanıtı olarak, eskizinde de hemen hemen aynı çizim niteliğinde ilerlemiş, verilen anlatının aksine gittikçe ifade etmek istediği konudan uzaklaşmamıştır. Her ne kadar son aşamada “tamamen gerçeğe yüzleşildiği” belirtilmiş olsa da bu aşamada eklenen çizgiler gerçeği ön plana çıkarmaktan ziyade, kâğıt üzerinde kalan boşlukları uyumlu biçimlerle doldurmak amacındadır (Şekil 8).

Çizelge4. 4 numaralı katılımcının atölye gözlem kartı

Sözlü Anlatım	Tasvirler	Söylemler
1.aşama	“bir çaresizlikten çıkmanın hareketi” “figürün hareketli olmasın”	“duyduğumda... aklıma geldi” “istedim çünkü... düşünüyorum”
2.aşama	“çaresizliğin içindeki insanlar” “bir kapı, bir merdiven vardı bunları engel olarak”	“okuduğumda... vardı” “düşündüm”
3.aşama	“daha fazla çaresizlik” “çünkü hareket etmeye çalışan gölgeleriydi” “amaçsızlık ve başaramama”	“fotoğrafa geldiğimde... diye düşündüm” “ve tam tersine... hissetmişim”
4.aşama	“gerçekten demir parmaklık, merdiven, kapıdan geçiyorlar” “çaresizlik değil”	“sahneye geldiğimde tamamen gerçeğe yüzleştim” “düşündüğümden ters oldu”
Kavramlar	Rüya, İlerlemek, Kısılmak	

Karanlık
Geçiş
Yansıma

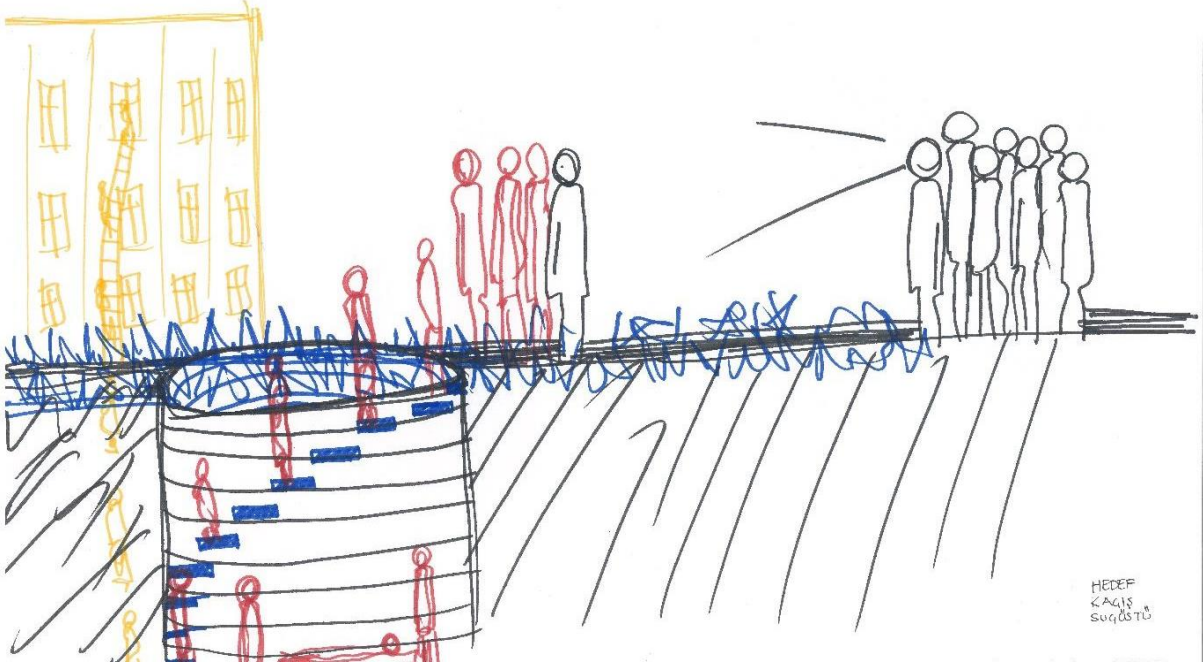

Şekil 9. 5 numaralı katılımcının eskiz kâğıdı

Katılımcı 5: Katılımcı sözlü anlatımına başlarken vurguladığı “bir dağ, geçit belki de bir mağaranın çıkışı” betimlemesini, eskizinin ilk aşamasında da baskın bir şekilde yansıtmaktadır (Çizelge 5). Diğer üç aşama, ilk başta verilen bu tanımlamanın etrafında şekillenmiştir. Katılımcının sözlü anlatımları ile çizimlerde verilen detayların her aşamada paralel seyrettiği okunmaktadır. Üçüncü aşamada eklenmeye başlanılan soyut görüşler, gerçekçi başlayan çizime dahil olmaktadır. Bu çalışma, diğerlerinden farklı olarak daha somut olandan soyut olana giden bir kurguya sahiptir. Bu farkın temel sebebinin, başlangıçta sıkı sıkıya bağlanılan fikrin somut bir gerçeklikle ifade edilmesinden ve buna bağlı olarak da değişen konu düzleminde ekleme yapma ve hayal kurma alanının kısıtlanmasından kaynaklandığı yorumlanmaktadır (Şekil 9).

Çizelge5. 5 numaralı katılımcının atölye gözlem kartı

Sözlü Anlatım	Tasvirler	Söylemler
1.aşama	“bir karanlık belki de bir dağın içi” “aslında sadece bir geçit” “belki mağara, mağaranın çıkışı”	“gördüğüm zaman... gibi düşündüm”
2.aşama	“ışık huzmesi” “yansıma” “belki bir labirent” “başka bir boyut”	“aklıma gelmişti”
3.aşama	“insan ve insanın gölgesinde başka bir boyutta olması” “ruhani bir şey” “yansımayı kullanarak farklı boyutlarda hareket ettiğini...”	“olabileceğini düşündüm” “göstermek istedim”
4.aşama	“merdiven ve asansörle başka bir boyuta geçmek” “hapisneden kaçmak”	“izlediğimiz kadarıyla... geçiyor gibiydi zaten”
Kavramlar	Karanlık, Geçiş, Yansıma	

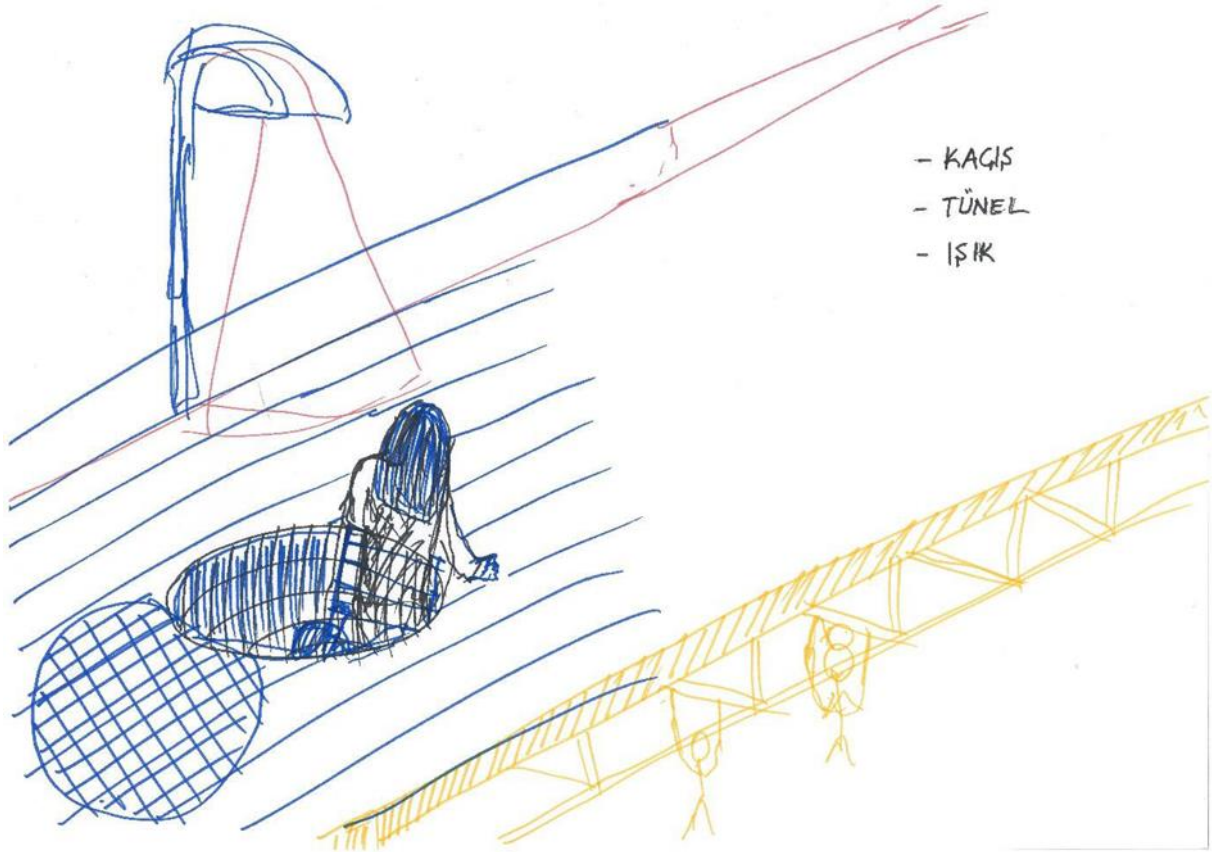

Şekil 10. 6 numaralı katılımcının eskiz kâğıdı

Katılımcı 6: Katılımcının çalışmasında (Şekil 10) mekânsal anlatıların ilk aşamadan itibaren güçlü biçimde hayal edildiği görülmektedir. Katılımcı ilk aşamada yerin altına doğru inen bir kurgu yaratmış ve bu yer altı mekânına duran bir özneyi tasvir etmiştir. İkinci aşamada, doğrudan öne çıkarılan mekânsal bir arayışla, tuğlaların hareketinden doğan bir merdiveni anlatısına dahil etmiştir. Burada katılımcının verilen metinde bahsedilen merdivenlerin “dikey” olması vurgusundan etkilendiği düşünülmektedir. Katılımcının ilk üç aşamadaki eskiz katmanları, doğrudan bir mekân kurgusunu anlatmakla birlikte esnek ve daha rahat çizgilerken, dördüncü aşamada doğrudan aktarılan videodaki mekânı çizme çabası açık bir biçimde görülmektedir. Bu durum, bilgi düzeyindeki tanımlayıcı ifadenin artması ile hayal etme ve “gibi görmek” çabasının birbiri ile ters yönde bir grafik çizdiğini düşündürmektedir (Çizelge 6).

Çizelge6. 6 numaralı katılımcının atölye gözlem kartı

Sözlü Anlatım	Tasvirler	Söylemler
1.aşama	“içeri hapsedilmiş bir insanı kontrol etme sesini”	“duyduğumda... hayal ettim”
2.aşama	“bir kuyunun zemin altında kalmış çimlerle kaplanmış olduğunu” “tuğlaları çekerek bir merdiven oluşturarak kaçtığını”	“okuduğumda... hayal ettim” “...düşündüm”
3.aşama	“yerde yatan bazı insanlardan kaçtıklarını” “birkaç kişi olduklarını”	“gördüğümde... fark ettiğim için... çizimime ekledim”
4.aşama	“bir yapıdan kaçmaya çalışıyorlar” “yollarına bir kuyu çıkıyor” “pes etmiyorlar” “yine yakalanıyorlar”	“izlediğimde... düşündüm.”
Kavramlar	Hedef, Kaçış, Suçüstü	

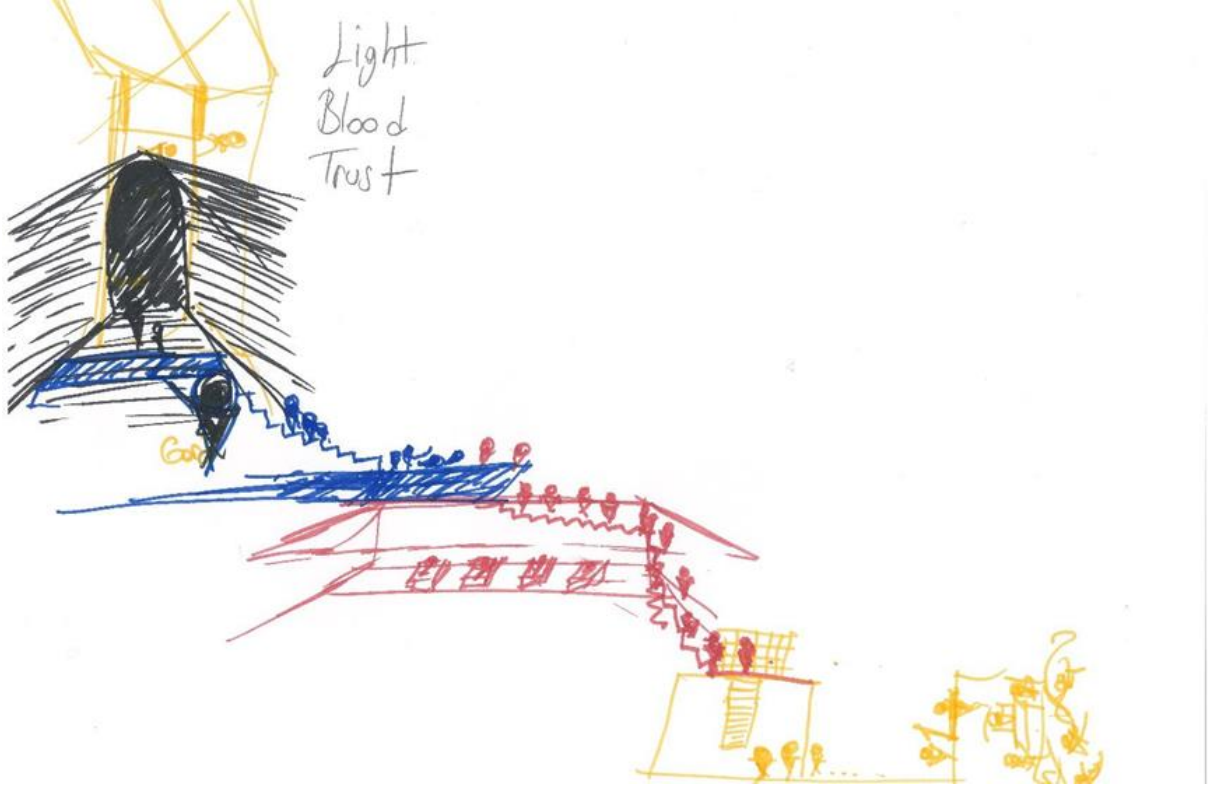

Şekil 11. 7 numaralı katılımcının eskiz kâğıdı

Katılımcı 7: Katılımcının özellikle ilk üç aşamada daha çok birbirine eklenen ve bir öncekini takip eden bir çizim dili varken, son aşamaya mevcut kompozisyonundan daha ayrı bir ekleme yaptığı görülmektedir. Burada, son aşamadaki mekânın gizli ve diğerlerinden ayrık yapısını ön plana çıkarmak istiyor olması düşünülmüş olup, bu durumun temelde her şeyi olanca açıklığıyla öğrendikten sonra başlangıçta hayal edilenle hiçbir bağlantı noktası kuramamasından kaynaklandığı düşünülmektedir (Şekil 11). Katılımcının söylemlerine bakıldığında da, ilk iki aşamalarda 'diye düşündüm' gibi kendi fikrini beyan eden söylemleri yerini, üçüncü aşamadan sonra 'anladım ki' 'bu şekilde oluyor' gibi net ifadelerle bırakmıştır (Çizelge 7).

Çizelge 7. 7 numaralı katılımcının atölye gözlem kartı

Sözlü Anlatım	Tasvirler	Söylemler
1.aşama	"çıkılması zor bir yer" "yerin altı"	"diye düşündüm" "olabilir"
2.aşama	"karanlığı" "zemine çıkıyorlar gelen ışık sokak lambasının ışığı olabilir"	"diye düşündüm"
3.aşama	"mekandan yani bir binanın içinden çıkıyorlar"	"gördüğümde anladım ki"
4.aşama	"gizli yollar buluyorlar, tünele ulaşıp yer altından yukarı çıkıyorlar"	"bu şekilde oluyor"
Kavramlar	Kaçış, Tünel, Işık	

Şekil 12. 8 numaralı katılımcının eskiz kâğıdı

Katılımcı 8: Katılımcının eskiz çalışmasında (Şekil 12) baskın olarak görülen, her bir aşamada verilen farklı detayların kâğıt üzerinde üst üste eklenerek değil yan yana ilerletilerek bir süreci anlatacak bir kurguda olmasıdır. Katılımcının özellikle de çalışmanın üçüncü bölümündeki çarpıcı “hastaların üzerine ölü ruhları asılmış gibi” yorumu, yapılan eskiz çalışmasında da aynı şekilde ifade edilmiştir. Katılımcı, anlatı boyunca baskın olan merdiven gibi, eskiz sürecini de üst üste binmekte olan kademelerle ifade ederek bütünsel bakışta da bir merdiven analogisi yaratmıştır (Çizelge 8).

Çizelge 8. 8 numaralı katılımcının atölye gözlem kartı

Sözlü Anlatım	Tasvirler	Söylemler
1.aşama	“çok pozitif bir durum” “korkunç tünelden çıktık”	“duyduğumda... bir durumdu” “gibiymi”
2.aşama	“çıktılar, kurtuldular”	“yazıyı gördüğümde... hala o şekildeydi”
3.aşama	“hasta insanların tepelerine ölüleri asılmış gibi”	“gördüğümde aşırı içim kararı” “gibi hissettim”
4.aşama	“kan gölüne dönüşüyor ortalık” “kenardan başlayıp tünelden indiklerini” “yataktaneden inip demir parmaklıklara oradan da kan gölüne ulaşıyorlar”	“izlediğimde... tamam dedim” “süreci anlatmak istedim” “ilk baştaki düşüncelerimiz bize aitmiş gibi ama izlediğimde hiçbir hayal gücü kalmadı” “kafamda çok farklı bir şeydi, gittikçe çizmesi daha zor oldu, çünkü gördüğümüz bir şeyin aynısını çizmek gibi oldu”
Kavramlar	Light (Işık), Blood (Kan), Trust (Güven)	

Şekil 13. 9 numaralı katılımcının eskiz kâğıdı

Katılımcı 9: Katılımcı, ilk aşamada depresif bir insan düşündüğünü belirterek çizimine bu insan tasviri üzerinden başlamış, ikinci aşamada ise metni pek anlayamadığını ifade ederek, ilk görüşüne paralel olacak şekilde eklenen yardımcı çizgilerden yararlanmıştır. Katılımcı, üçüncü aşamada yatak nesnesini de çizimlerine eklemiş ve rüya gören bir insan tasvir etmiştir. Son aşamadaki çizimler, diğer aşamalardan farklı olarak orada bir hapisane olduğunu “zaten en başından beri gördüğünü” ifade etmiş ve buradan kurtulma hayalleri kuran “o başlangıçtaki depresif insanı” içerisine alarak vurgulanmıştır (Şekil 13). Çalışmanın son aşamasına ait çizimler, diğer aşamalardan farklı olarak üst üste birikmemiş hepsini içerisine alarak kapsayıcı bir yaklaşımla değerlendirilmiştir (Çizelge 9).

Çizelge9. 9 numaralı katılımcının atölye gözlem kartı

Sözlü Anlatım	Tasvirler	Söylemler
1.aşama	“depresif bir insan”	“önce... düşündüm”
2.aşama		“pek anlayamadım”
3.aşama	“rüya gördüğünü, kötü şeyler gördüğünü”	“zannettim”
4.aşama	“hapisane olduğunu ” “oradan çıkma ve kurtulma hayalleri var”	“zaten gördük”
Kavramlar	Esir olmak, Hayaller kurmak, Kurtulmak istemek	

Şekil 14. 10 numaralı katılımcının eskiz kâğıdı

Katılımcı 10: Katılımcının kendisine verilen kâğıdın belirli bir bölümüne odaklandığı görülmektedir (Şekil 14). Bu durumun, atölyenin başında hissedilen bilinmezlik duygusu ve çizilen çizimlerle kurulan güvensizlik bağıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. İlk aşamada katılımcının daha çok bir yere “hapsolma, bir şeyin içinde olma” durumlarına odaklandığı gözlemlenmiştir. İkinci aşamada bu karanlık ve olumsuz ruh halinin bir rüya betimlemesi olduğunu düşünen katılımcı, üçüncü aşamada bu düşüncüyü pekiştirmekte ancak son aşamada gerçeğe geri dönüş yapmakta ve ilk fikrini yeniden destekler hale gelmektedir. Yapılan eskiz çalışmasında, her bir aşamada kurulan hayalin yön değiştirerek ilerlemesi son aşamaya gelindiğinde karşılaşılan gerçeklikle başladığı noktaya geri dönmüştür (Çizelge 10).

Çizelge 10. 10 numaralı katılımcının atölye gözlem kartı

Sözlü Anlatım	Tasvirler	Söylemler
1.aşama	“Escape from somewhere or something (Bir yerden ya da bir şeyden kaçmak)”	
2.aşama	“it could be like a dream (bunun bir rüya olabileceği...)”	“maybe (belki)”
3.aşama	“still like a dream (hala bir rüya olabilir)”	“similar (benzer)”
4.aşama	“its a really escape (artık gerçekten bir kaçış)”	“really (gerçekten)”
Kavramlar	The escape (Kaçış), Wishful thinking (İyiye yorma), The great dream (Muhteşem bir rüya)	

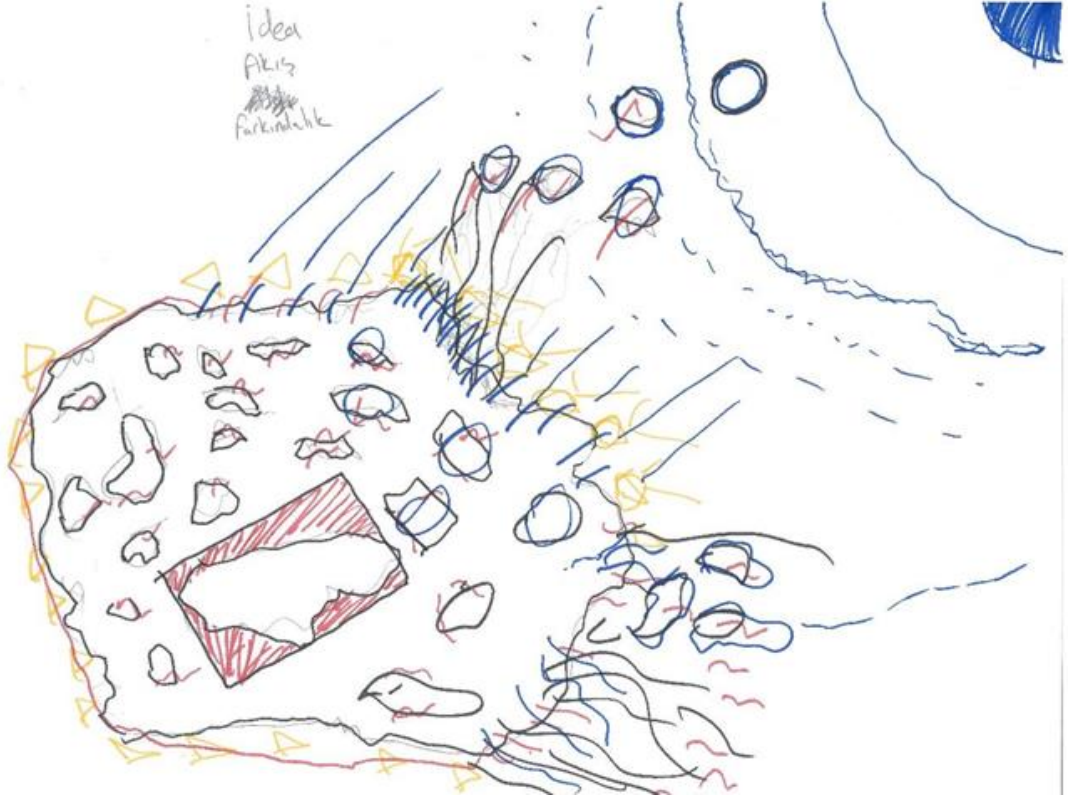

Şekil 15. 11 numaralı katılımcının eskiz kâğıdı

Katılımcı 11: Katılımcı çalışmasında (Şekil 15) ağırlıklı olarak soyut kavramları ele çizimlere yer vermiştir. Çalışmanın ilk aşaması “karanlık, karmaşa” olarak tanımlanan sürecin giderek “dışa açılan, yayılan” bir duruma dönüşümü anlatılmaktadır. İkinci aşamada, katılımcı her ne kadar soyut kavramlarla ilişki kurma isteğini devam ettirse de çiziminde mekânsal olarak güçlü bir detay olan merdivenlere yer vererek gerçeklik algısını arttırmıştır. Üçüncü aşamada insan figürünün yanına “öz benliği” ifade etmek üzere kırmızı figürler eklenmiştir. Bu tutum, eskizin hala yalnızca gerçek olanı veya “görme” durumunu ifade etme değil, bir “gibi görmek” olduğunu destekler niteliktedir. Katılımcının son aşamaya dair fikirlerinin, eskizin diğer ilk üç aşamasından ayrı bir ifade biçimi benimsediği görülmektedir (Çizelge 11).

Çizelge11. 11 numaralı katılımcının atölye gözlem kartı

Sözlü Anlatım	Tasvirler	Söylemler
1.aşama	“içsel bir durum” “içimdeki karanlık, karmaşayı birbirine girmiş ipler gibi” “dışa açarak, özüne dönerek, sınırlarını genişleterek”	“içselleştirdim” “tasvir ettim”
2.aşama	“merdivenlerden” “hep yukarı doğru çıkacakmış gibi” “cılız bir ışık ve oraya yeni gelenler”	“bahsediyordu” “düşündüm nedense” “zaten orada olanları koyu belirttim”
3.aşama	“öz benliklerimizden ziyade adamın hayal dünyasında özgürleştiği bir sahne” “bizi tarif eden bir benlik gibi düşünerek kırmızı insanları”	“görünce tamamen farklı kurguladım kafamda” “çizdim”
4.aşama	“kaçmak için ışık sarkıttılar” “yukarı çıkması gerektiğini düşünürken aşağı sarkıttılar” “bir sürü farklı yol ve belirsizlik”	“filmi izleyince tamamen değişti” “belki çıkıyorlardı belki iniyorlardı bilemeyiz” “olabilir”
Kavramlar	Öze dönüş, Beklenmedik, Yol	

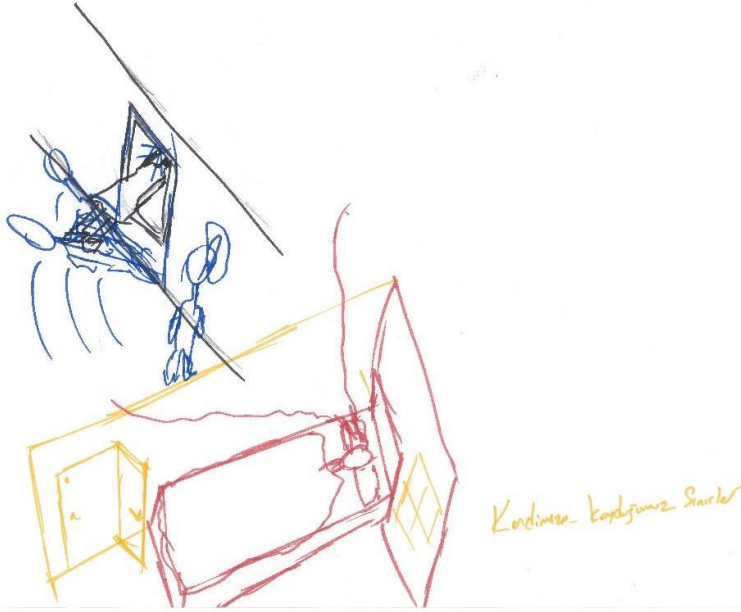

Şekil 16. 12 numaralı katılımcının eskiz kâğıdı

Katılımcı 12: Katılımcı kendisine verilen anlatıları bir metafor şeklinde ele almıştır. Yapılan eskiz çalışmasının (Şekil 16) iç ve dış odaklı kurgusunda, içeri girip dışarı çıkarken kaybedilen-değişen-aynı kalan özelliklerin ifadesi denenmiştir. Katılımcı, sözlü anlatımlarında yer verdiği “farkındalık” kavramını daha çok farkına varma bakış açısıyla ele almış, birinci aşamadan dördüncü aşamaya giden süreçte bu bilme düzeyinin arttığından bahsetmiştir. Çizilen her bir katman arasında bir akış olduğu fikri, yapılan çalışmanın başında yalnızca dışa doğru iken, çalışmanın sonlarında her iki yönlü bir akımdan beslenecek düzeydedir. Burada katmanlılık kavramının, yalnızca kendisinden sonra geleni besleyen bir düzlem değil, kendisinden önce var olanı da öne çıkaran bir yapıda olduğu düşünülmektedir (Çizelge 12).

Çizelge12. 12 numaralı katılımcının atölye gözlem kartı

Sözlü Anlatım	Tasvirler	Söylemler
1.aşama	“bir kümeden ayrılma” “idea ya da kişi” “zehir gibi bir şeyin bir kümede tutması” “buradan giriş ve buradan çıkış” “girerken düzensizliğe sokuyor”	“düşündüm”
2.aşama	“idea, zehir, virüs” “zehrin yayılması, ayrılma da aynı kalması” “örneğin hapishaneden çıkanların hafızasında hapishane”	“gibi düşünebiliriz” “olması gibi”
3.aşama	“oluşan farkındalık sonucu geçiş isteği oluşması”	“gibi düşünürsek” “çizdim”
4.aşama	“gardiyanlar” “ girişte karşılamazken çıkışta sert bir şekilde ayrılanları karşılama”	“belirttiğim şeyler”
Kavramlar	İdea, Akış, Farkındalık	

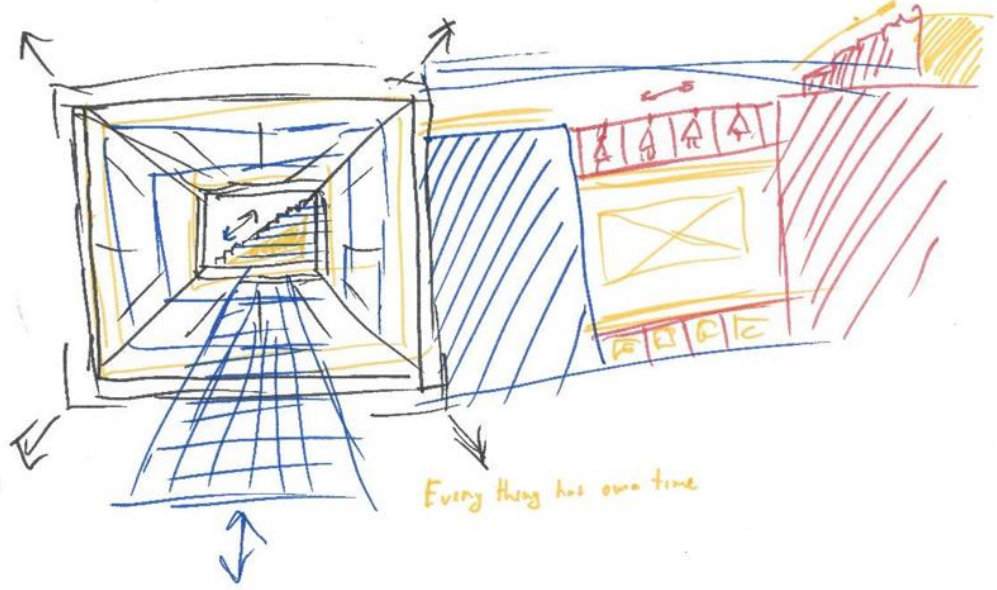

Şekil 17. 13 numaralı katılımcının eskiz kâğıdı

Katılımcı 13: Katılımcı, ilk aşamada duyduğu “Oradan nasıl çıktınız?” sorusunu “normal olmayan bir kaçış, bir şaşkınlık ifadesi” olarak yorumlamış ve kaçılan yer tasvirinden çok kaçma eylemini ön plana çıkarmıştır. İkinci aşamada, bu kaçma eyleminin yaşandığı mekânların yer değiştirmesi, hareket etmesi gibi ifadelerle birlikte daha gerçeküstü bir yansıma ile eskize devam etmiştir. Üçüncü aşamaya gelindiğinde çizilen yatak nesnesinin baskın etkisi gözlemlenmektedir (Şekil 17). İlk iki aşama daha çok birbirini destekler ve geliştirir nitelikte iken, görülenin olduğu gibi aktarılması düşüncesi, son iki aşamaya, ilk iki aşamada yapıldığı düşünülen hataları düzeltici bir nitelik yüklemektedir (Çizelge 13).

Çizelge13. 13 numaralı katılımcının atölye gözlem kartı

Sözlü Anlatım	Tasvirler	Söylemler
1.aşama	“kaçmak deyince somut bir şey” “normal bir kaçış değil, kendini parçalarcasına”	“deyince ... geldi aklıma”
2.aşama	“biraz daha sürreal bir şey” “mekanlar yer değiştiriyor”	“olduğunu düşündüm” “tam algılayamadığım için”
3.aşama	“rüyadaymışçasına düşüncelerimizin sınırladığı”	“biraz daha kopya verdi diyebiliriz” “çizdim”
4.aşama	“biraz daha kendimle alakalı” “kaçış yolu var ama içimizdeki duvarlardan kaçmaya çalışıyoruz” “etrafımız hep açık, bizim aşmamız gerek”	“diye ifade etmiştim”
Kavramlar	Kendimize koyduğumuz sınırlar	

Şekil 18. 14 numaralı katılımcının eskiz kâğıdı

Katılımcı 14: Katılımcının çizimlerine (Şekil 18) bakıldığında, ilk aşamada kâğıda yansıtılan tünel çizimi ikinci aşamada bu tünelin dışı doğru uzadığını anlatacak şekilde katmanlaştırılmıştır. Çalışmanın üçüncü aşamasında görülen görsel, bu tünelden bağımsız bir biçimde çizime eklenmiş; ancak kaçılan tarafta olduğu belli olan bir şekilde tünelin ucunda çizilmiştir. Verilen görsel ile yapılan çizim neredeyse aynı olup, yalnızca çizim dilinde yeniden ifade edildiğinden katılımcının hayal dünyasından izler barındırmamaktadır (Çizelge 14).

Çizelge14. 14 numaralı katılımcının atölye gözlem kartı

Sözlü Anlatım	Tasvirler	Söylemler
1.aşama	"draw a tunnel (bir tünel çizmek), dark tunnel (karanlık bir tünel)"	"imagine easily (kolayca hayal edebildim)"
2.aşama	"if you can walk, you can find a stairs for escape (eğer yürüyebilersen, çıkış/kaçış için bir merdiven bulabilirsin diye düşündüm)"	"difficulties (zorluklar)"
3.aşama	"coffin and dead people (bir tabut ve ölü insanlar)"	"limits to production (üretimde sınırlılıklar)"
4.aşama		"feel barrier to think (düşünceler için bir bariyer)"
Kavramlar	Everything has own time (Her şey zamanında olur)	

Yapılan atölye çalışmasında, eskiz süreci sonunda katılımcılardan konu ve eskizleriyle ilgili olduğunu düşündükleri üçer kavramı yazmaları istenmiştir. Bu kavramlar, anlam bakımından ilişkili olma durumlarına göre gruplandırılmıştır. Bu doğrultuda incelendiğinde, katılımcıların en çok hareket içeren kavramlara odaklandığı görülmektedir. Hikâyede vurgulanan "kaçış" teması (A) ve "ilerleme" temaları (B) bölümleri ile eşleştirilmiştir. Öte yandan

katılımcıların, hareket içeren kavramlar dışında içsel bir yolculuk içeren öznel kavramları da vurguladığı görülmüş ve bu kavramlar “çağrışımsal” olan (C) bölümü altında toplanmıştır. Katılımcılar, video gösterimde kısıtlı miktarda yer verilmiş olaylara dayanarak bazı ilkelerin varlığı ya da yokluğu üzerinden çıkarımlar yapmışlardır. Katılımcıların eskizlerinin ve söylemlerinin aksine, vurguladıkları kavramlar içerisinde hapishane, kuyu, mağara, merdiven gibi mekânsal unsurların yer almadığı görülmekte olup bu kavramlar da “gerçeklik” teması ile ilişkilendirilen (D) bölümünde toplanmıştır. Bir diğer yandan, katılımcılar çoğunlukla mekânlara dair detaylar içerisinde “ışık” konusunu ön plana çıkarmışlardır. (E) bölümünde yer alan bu durum, tüm süreçlerde hissedilen olumsuzluk duygusunun ortak çağrışımı olan karanlık kavramına bir arayışı temsil etmektedir (Çizelge 15).

Çizelge15. Atölye sonucunda ortaya çıkan kavramsal ilişkiler ağının analizi

A	B	C	D	E
<i>kurtulmak istemek</i>	<i>dönüşüm</i>	<i>hayaller kurmak</i>	<i>rüya</i>	<i>karanlık</i>
<i>esir olmak</i>	<i>değişim</i>	<i>iyiye yorma hali</i>	<i>muhteşem bir rüya</i>	<i>yansıma</i>
<i>kaçış</i>	<i>akış</i>	<i>farkındalık</i>	<i>idea</i>	<i>ışık</i>
<i>çıkış</i>	<i>geçiş</i>	<i>kendimize koyduğumuz sınırlar</i>	<i>özgürlük</i>	<i>aydınlık</i>
<i>sıvışma</i>	<i>ilerlemek</i>	<i>öze dönüş</i>	<i>iyilik</i>	<i>kan</i>
<i>firar etmek</i>	<i>devamlılık</i>	<i>zamanlama</i>	<i>yaratıcılık</i>	
<i>kısılmak</i>	<i>yol</i>	<i>beklenmedik</i>	<i>güven</i>	
<i>daralmak</i>	<i>tünel</i>			
<i>suç üstü</i>	<i>amaç</i>			
	<i>hedef</i>			

4. DEĞERLENDİRME

Tüm bulgular değerlendirildiğinde katılımcılara verilen konu çağrışımsal olandan tanımlayıcı olana doğru gittikçe detaylı, kesin ve net ifadelerin öncelik kazandığı görülmüştür. Her ne kadar konunun sınırlarının keskinliği gittikçe artsa da katılımcının eskiz çalışmalarındaki ilk aşamalarda hayal gücüne ve soyut anlatımlara bağlı kalarak açıklamalar yapmışlardır. Bu durumun sebeplerinden biri katılımcılara, ilgili konunun aşamalar halinde verilmesinin onları az bir bilgi ile daha çok düşünmeye itmesidir. Bu durumun çalışma açısından kritik bulunan bir diğer sebebi ise, katılımcının aynı kâğıt üzerinde ve yalnızca eklenen çizgilerle düşüncelerini ifade ediyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Birinci aşamadaki kavramsal evre ve ikinci aşamadaki anlatı evresindeki katılımcı eskizleri, ele alınan konuyu destekler ve geliştirir biçimdedir. Üçüncü aşama ile birlikte, görsel bir temsilin varlığı katılımcıların eskizlerinde radikal bir değişiklik yaratmıştır. Görseldeki yatak, eskiz kâğıtlarına doğrudan yansımış fakat bir taraftan da ilk iki aşama ile derinden bir ilişki kurabilmeyi de başarmıştır. Burada görselin kısıtlı fakat tanımlayıcı bir bilgi veriyor olması katılımcının hem fikir yürütmesine hem de fikrinin somut bir gerçeklik üzerine mesnetlenmesine etkili olmuştur. Fakat dördüncü aşama yoğun bir bilgi akışı sağlamakla birlikte, katılımcıların ilk üç aşamadaki çalışmaya dahil etmekte zorlandığı bir katman yaratmaktadır.

İlk aşamaya ait metinler tarandığında ağırlıklı olarak; kuyu, mağara, hapishane, dar bir alandan çıkma gibi mekân tasvirleri ve kötü bir durum, içsel bir süreç gibi içinden çıkılması

zorlu soyut kavramlar üzerine söylemler geliştiği görülmüştür. Eskizlerde bu aşamanın rengi olarak siyah kalem ile çizilen bölümlerde bu durum; mağara, kuyu, spiral, insan figürünün kendisi gibi benzetmelerle karşılık bulmuştur.

İkinci aşamaya ait metinler tarandığında uzanan bir yol, hapishane, yer altına/üstüne hareket, merdiven, kapı gibi mekânsal unsurlar ve aydınlık, yansıma, karanlık gibi görsel bazı betimlemelerin yapılan eskizlere yansıdığı görülmektedir. Bu aşamada ilk aşamaya oranla merdiven ve farklı kotlar arasındaki hareket vurgusu daha baskın olmuştur. Yapılan eskiz çalışmaları değerlendirildiğinde, mavi ile yapılmış bu çizimlere, kapı ve merdivenlerin eklendiği ve ağırlıklı olarak bu eklemelerin ilk çizimleri tamamlayıcı ve uyumlu biçimlerde olduğu görülmektedir.

Üçüncü aşamaya ait ses kayıtları incelendiğinde görselde verilen yatak nesnesinin bu bölümün odak noktasını oluşturduğu ve katılımcıların mevcut kompozisyonlarını bu yatak üzerinden anlamlandırmaya çalıştıkları görülmüştür. Dikkat çekici bir detay olarak, katılımcıların bu bölümdeki söylemlerinin ilk iki bölüme oranla daha soyut ve kavramsal olduğu düşünülmektedir. Katılımcılar ilk iki aşamada, anlamaya çalıştıkları olayın karşılık bulduğu mekânsal düzleme dair bir arayış içindeyken, hali hazırda var olan bir mekânın görsel olarak temsiliyle birlikte artık konunun kavramsal boyutuna odaklanmışlardır. Bu bağlamda genel olarak olumsuz tasvirlerle görseli yorumlamışlardır. Bu aşamada eskizlere bakıldığında ise kırmızı ile çizilmiş olan eskizlerde, katılımcılara verilen görsele paralel olarak yatak, gölge ve yansıma dair unsurlar ağırlık kazanmıştır. Bununla birlikte eskizin ilk iki aşamadaki üretimlerinin oldukça iç içe olan durumlarının yanında, bu aşamada yapılan eklemeler bir şekilde eski çizimlerle ilişki kursa da daha ayrı ve çekingen bir durumdadır. Bu aşamadaki çizimler genel olarak ilk iki aşamaya yeni bir boyut kazandırmaktadır. Katılımcı bu aşamada yeni bir fikir anlatmaktan çok ilk aşamalarda çizimleri yeniden anlamlandıracak müdahalelerde bulunmuştur. Örneğin yatağı ekledikten sonra ilk aşamalarda çizimleri tamamen bir öznenin rüyasına dönüştürmüş ya da tüm eskizi dolaşmakta olan soyut imgelerle görünmeyen yüze vurgu yapmıştır.

Dördüncü aşamaya dair ses kayıtlarında dikkat çekmekte olan ilk durum katılımcının gördüğünü anlatma tavrındaki değişikliğidir. Katılımcı ilk üç aşamada daha çok “hayal ettim, olabileceğini düşündüm” gibi tanımlamalar üzerinden olasılıklara vurgu yaparken son aşamada “gördüm, anladım” gibi ifadelerle daha kesin cümlelere yer vermişlerdir. Olayların geçtiği merdiven, yatak, kuyu, tünel, yatakhane, hapishane gibi mekânlara bu aşamada sıklıkla ve daha somut biçimde yer verilmiştir. Bu duruma rağmen katılımcıların, en başta tutundukları soyut kavramları da birdenbire bir kenarda bırakmadıkları, artık doğru olup olmadığı fark etmeksizin hala kavramları anlamlandırmaya ve yeniden düşünmeye çalıştıkları da gözlemlenmiştir. Bu aşamada yapılan eskizler incelendiğinde ise, çalışmadan önce öngörülenden oldukça farklı bir tablo ortaya çıkmaktadır. Çalışma öncesinde, bu aşamada her şey daha somut ve detaylı olduğundan, bu durumun eskizlere de doğrudan yansıtacağı düşünülmüştür. Fakat eskizler incelendiğinde, son aşamada yapılan çizimlerin önemli bir bölümünde herhangi bir konunun aktarılmasından ziyade, eskizi görsel açıdan zenginleştirecek taramalar ve boyamaların olduğu görülmüştür. Bu anlatıda konuya dair detayların olduğu eskizlerde ise doğrudan bina çizimleri, alt-kat üst kat ilişkilerinin aktarıldığı görülmektedir.

Çalışmaların geneline bakıldığında, bu araştırma için oldukça önemli görülen bir sonuç da çalışmanın dördüncü aşamasıyla ilgilidir. Dördüncü aşamadaki video gösterimle birlikte, en

baştan itibaren ele alınan konu tüm gerçekliği ile ortaya konmaktadır. Buna karşılık dördüncü aşamaya ait sarı renkli çizimlere odaklanıldığında, ağırlıklı olarak bu çizimlerin radikal değişiklikleri ve aniden yoğun biçimde gelen veri ve olay akışını yansıtmadığı görülmektedir. Katılımcıların hakkında fikir yürüttüğü ve net olmayan görüşleri üzerine çalışılan diğer üç aşama eskizlerinde daha çok detay ürettiği, tanımlı bilgi akışı karşısında yalnızca, eski çizimlerini güçlendirecek çizgileri (taramalar, boyamalar) tekrar etmeyi tercih ettiği sonucu ortaya konulmaktadır.

Bir diğer yandan, tıpkı katılımcılara aktarılan bilgilerin aşamalı olması gibi, katılımcılardan alınan geri dönüşler de aşamalı olarak elde edilmiştir. Katılımcılar üç farklı şekilde; eskizleri ile görsel olarak, seçtikleri kavramlarla çağrışımsal olarak ve tutulan ses kayıtları ile de sözlü olarak kendilerini ifade etmişlerdir. Hem katılımcının konuyu ifade ediş biçimi hem de atölye yürütücülerinin katılımcıları anlama süreci aşamalar halinde detayların incelenmesi ile olmuştur. Yapılan anket çalışmasında katılımcılara kitap okuma ve film izleme sıklıkları ile ne tür konulardan hoşlandıkları sorulmuştur. Gelen cevaplarda genel itibari ile katılımcıların kitap okuma ve film izleme oranları yüksek iken, nadiren kitap okuduğunu belirten bir katılımcının verilen metni anlamlandırmakta zorlandığını belirtmesi bu iki durum arasında bir ilişki olabileceğini göstermektedir. Katılımcıların büyük bölümü hem kitap hem de film türlerinde bilim kurgu ve fantastik unsurları tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu durumun, katılımcıların söylemleri ve çizimlerdeki soyut kavramların ve figürlerin çoğunlukta olması ile bağlantılı olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda bir kontrol grubu oluşturmak ve bu hipotezin doğruluğunu tartışmak için gelecek çalışmalarda farklı grupların ölçülebileceği düşünülmektedir. Benzer şekilde katılımcıların henüz çok az veri varken dahi mekânsal arayışlarda olmasının arka planında mimarlık öğrencisi olmalarının etkisinin varlığı bir diğer soru işareti olmuştur.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Eskizler tasarım sürecini inşa eden temsiller olarak, problem çözme, bilgi akışını sağlama ve deneyim üretme açısından önemlidir. Bu çalışmada olduğu gibi; tasarım düşüncesinin gelişiminde, farklı katmanlar halinde uyarıların varlığı ve uyarılara verilen görsel yanıtlar ile sözel/yazınsal verilerin bütün olarak araştırılması araştırmacılara, eğitimcilere ve tasarımcılara görüş üretmek, modeller sunmak açısından geri bildirimler sunmaktadır.

Bu çalışmanın başlangıcında odaklanılan temel konu, eskiz yapma sürecinde bilgiyi ifade etme yolunun farklılaşması ile ortaya çıkan sonuç ürünün geçirdiği değişimi gözlemlemektir. Bu amaçla hazırlanan atölyenin yürütülmesi sürecinde atılan her adımda, bitmiş bir sonuç ürüne değil, her bir aşamasına ayrı ayrı odaklanılan çok katmanlı bir eskiz üretimine odaklanılmaktadır. Katılımcıların aynı kâğıt üzerinde yaptıkları eskizlerini giderek birbirinin üzerine eklememesi, renk değişiklikleri, konunun aşamalı ve dolaylı yoldan verilmesi, seçilen konunun sofistike düşünme sürecine olanak verecek potansiyelde olması, katılımcı görüşlerinin farklı yollar ve aşamalarla alınması gibi kararların tamamı detayları yakalamak ve ön plana çıkarmak hedefinden kaynaklanmaktadır.

Çalışmanın kurgulanması sürecinde, birinci evredeki çağrışımsal bilginin eskiz aşamasının, yaratıcı düşünme yönünden en çok esneklik sağlayacak aşama olduğu düşünülmüş, her bir evrenin tanımlayıcılık seviyesi arttıkça da yaratıcılığın azalacağı ve son eklemlemelerin birbirine daha çok benzeyeceği varsayımında bulunulmuştur. Yürütülen atölye çalışması genel hatları ile bu görüşü destekler nitelikte sonuç vermiştir. Fakat burada

beklenilenin aksine katılımcıların üçüncü evrede hala yaratıcı düşünme ve soyut ifadeler üzerinden açıklamalar yapma eğiliminin görece daha fazla olduğu ortaya konmuştur. Katılımcılar, üçüncü evrede oldukça somut biçimde nesnelere içeren bir görsel gördükleri halde, önceki evrelerin bilgilerini bu evreden geriye bakarak ve soyutlayarak açıklamış ve çizmişlerdir. Dördüncü evre ise katılımcılar için önemli bir kırılma anı olmuştur. Katılımcıların bu evrede çizimlerine çok az katkıda bulunduğu ve bu katkıların büyük bir bölümünün mekânı ve nesnelere tanımlayıcı nitelikte değil de eski anlatılarını tamamlayıcı ve hatta yer yer yalnızca daha estetik müdahalelere imkân tanıyan çizgilere yöneldikleri görülmüştür. Katılımcıların ilk üç evrede nispeten sınırlı bilgi karşısında daha çok sorgulama yapmaları, onların eskizlerine yansımışken, son evrede aniden yoğun bir mekânsal bilgi ve çok sayıda olaya maruz kalmaları verilen kısıtlı süre içinde eskize çok fazla etki etmemiştir. Başka bir deyişle, katılımcılar dördüncü aşamada salt gerçeklikle karşılaşmış olmalarına rağmen söylemleri, kavramları ve ilk üç aşamadaki çizimleri kendi içinde daha yaratıcı ve zengin bir içerik sunarken, son aşamada eklenen katman bir fikri ifade etmekten çok estetik bir kaygıya işaret etmektedir. Burada bilginin yavaş, daha az tanımlayıcı ve farklı kanallarla verilmesinin yaratıcı sürecin geliştirilmesinde, akılda kalıcı olmasında ve eskizde anlamın yeniden üretilmesinde önemli bir rolünün olduğu düşünülmektedir.

Tüm bu sonuçlar değerlendirildiğinde bu çalışma göstermektedir ki hem stüdyo eğitimi çerçevesinde hem de yaratıcı bir sürecin ortaya konulması söz konusu olduğunda bilgiyi alma biçimi ve aşamalarının çeşitlendirilmesi ve çoğaltılması sürecin özgünlüğü ve üretimin niteliği bakımından önem taşımaktadır.

Bilgilendirme / Teşekkür

Bu çalışma, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimari Tasarım Doktora Programı kapsamında alınan "MIM5420 Mimari Tasarım Düşüncesinde Eskiz" dersi kapsamında, Doç. Dr. Selin Yıldız danışmanlığında üretilmiştir. Çalışmanın deneysel yöntemi için planlanan atölye, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümünde Eskiz Teknikleri dersinin alan lisans öğrencileri ile gerçekleştirilmiş olup; atölyeye ev sahipliği yapan Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümüne ve katılan tüm öğrencilere emek ve katkıları için teşekkür ederiz.

Aksi belirtilmediği takdirde makalede kullanılan şekiller ve çizelgeler belirtilen tarihte yazarlar tarafından üretilmiştir.

Çıkar Çatışması Bildirimi ve Sorumluluk Bildirimi

Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur, olası bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Makalede belirtilen tüm görüş ve düşünceler yazarların sorumluluğundadır, bu konuda derginin sorumluluğu bulunmamaktadır.

Makalede yer alan görsellerin kullanımına dair yasal izinlerin alınması yazarların sorumluluğundadır, bu konuda derginin sorumluluğu bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Bildirimi

Bu çalışma literatür taraması, atölye süreci ve makale üretim aşamaları olmak üzere 3 ana süreçten oluşmuş olup; her üç yazarında da ortak fikir, çalışma ve katkıları ile ortaya çıkmıştır.

KAYNAKLAR

Kitap

BELARDI, P., 2016. *Mimarlar neden hala çiziyor?* Çev: A. EROL. İstanbul: Janus Yayınları.

BERGER, J., 1986. *Görme biçimleri.* Çev: Y. SALMAN. İstanbul: Metis Yayınları.

HOLL, S., 2001. *Parallax*. Basel: Princeton Press.

LASEAU, P., 2001. *Graphic thinking for architects & designers*. Canada: John Wiley & Sons, Inc.

PALLASMA, J., 1996. *Tenin gözleri*. Çev: A. U. KILIÇ. İstanbul: YEM Yayınevi.

SHEER, D. R., 2014. *The death of drawing: Architecture in the age of simulation*. London: Routledge.

SOYGENİŞ, M., 2017. *Visioning architecture: The sketches of Murat Soygeniş*. Rome: Aracne Editrice.

ŞAHİNLER, O. VE KIZIL, F., 2004. *Mimarlıkta teknik resim*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Kitapta bölüm

ERBAŞ, F., 2020. *Sinemada mimarlık: Büyük Budapeşte Oteli*. İçinde: H. T. AKARSU, N. ERDOĞAN ve ÖZBURSALI, T., ed. *Sinemada mimarlık*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Dergide makale

ASAR, H. ve DURSUN ÇEBİ, P., 2018. Mimari temsilde kişisel anlatılar: Karışık yapıli temsiller ve dillendirdikleri. *TMD Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi*. (14), s. 118-143.

GOLDSCHMIDT, G., 1994. On visual design thinking: The vis kids of architecture. *Design Studies*. 15 (2), s. 158-174.

GOLDSCHMIDT, G., 1991. The Dialectics of Sketching. *Creativity Research Journal*. 4 (2), s. 123-143.

KONDAKCI, E. ve TONG, H., 2021. Mimari tasarımın erken evrelerinde tecrübenin ve eskiz yapmanın tasarım üretkenliğine etkisi. *Journal of Computational Design*. 2 (1), s. 95-136.

MIYAKE, N. ve HATANO, G., 1991. Socia-cultural Constraints and Beyond. *Advances in Japanese of Cognitive Science*. (4), s. 105-131.

SUWA, M., ve TVERSKY, B., 1997. What do architects and students perceive in their design sketches? A Protocol Analysis. *Design Studies*. 18 (4), s. 385-403.

SHAH, P. ve CARPENTER, P. A., 1995. Conceptual limitations in comprehending line graphs. *Journal of Experimental Psychology General*. 124 (1), s. 43-61.

TVERSKY, B., 1999. *What does drawing reveal about thinking?* USA: Stanford University.

Film

GRAND BUDAPEST HOTEL. 2014. Yöneten: Wes Anderson. Almanya-ABD: Wes Anderson.

Biyografiler

Gizem Nur Şan

2017 yılında Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden mezun olmuştur. 2018-2020 yılları arasında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programında yüksek lisans eğitimini almış, "İzole Olmanın Mekânsal KarŐılıkları ve Kişisel Deneyim  zerinden İncelenmesi" baŐlıklı tezini, Doç. Dr. Meltem Aksoy danışmanlığında tamamlamıŐtır. Sakarya Üniversitesi ve İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi mimarlık bölümlerinde proje, anlatım teknikleri ve  evre-bağlam konulu dersler yürütmekte, 2021 yılından beri Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Doktora Programında eğitimine devam etmektedir.

Lütfiye Yılmaz

2018 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden fakülte   c nc l ğ  ile mezun olmuştur. Aynı yıl Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık ABD Mimari Tasarım Yüksek Lisans Programı'na başlayan Yılmaz, 2020 yılında Doç. Dr. Feride Pınar Arabacıoğlu danışmanlığında hazırladığı "Kentsel Terk Alanların Mekânsal Sürdürülebilirliği" adlı tez çalışması ile yüksek lisans eğitimini tamamlamıŐtır. 2020 yılından beri İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak çalıŐmakta ve Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Doktora Programı'nda TÜBİTAK BİDEB bursiyeri olarak eğitimine doktora eğitimine devam etmektedir. Yılmaz, meslek hayatı süresince terkedilmiŐ kentsel alanlar, tarihi çevreler, sosyal sürdürülebilirlik ve mekânsal psikoloji alanlarında uluslararası ve ulusal olmak üzere bildiriler sunmuŐ ve mekânın felsefesi üzerine hazırlanan bir kitap bölümü çalışmasında editör yardımcısı ve bölüm yazarı olarak yer almıştır.

Selin Yıldız

Doç. Dr. Selin Yıldız 2005 yılından bu yana Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde görev yapmaktadır. Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerini aynı kurumda tamamlayan Yıldız'ın mimari tasarım, turizm, eriŐilebilirlik konularında araştırma projeleri ve ulusal/uluslararası makaleleri bulunmaktadır. "Türkiye'de Turizm Tesislerinde Evrensel Tasarım İlkeleri  zerine Bilgi GeliŐtirilmesi, İstanbul  rneğinde İrdeleme" baŐlıklı doktora tezi 2014 yılında ulusal bir kongrede "Doktora Tezi TeŐvik  d l " almıştır. Mimari tasarım, sanat-mimarlık iliŐkisi ve turizm bağlamında lisans / lisansüstü düzeyde zorunlu ve seçmeli dersler vermektedir. 2015 yılından bu yana çeşitli uluslararası ve ulusal bilimsel dergilerde hakemlik yapmaktadır.